לקמן
לו: ודוגמתו לעיל כט.],
נו: ודוגמתו לעיל כט.],
נ"ל מאי וכן גרס רש"ין,

ד) וצ"ל מאיז. ה) מכום ה

י. וש"נ], **ח**) [עי' בערוך ערך קד ב' פירוש נפלח ומשובח], **ט**) [ע"ח],

ומשובה], ט [ע"ח], י) [מהו רש"ש], כ) בס"ח:

באומד,

שעירבן עם פירותיו. הקשה רבינו אפרים לא יהא אלא כמטמא בידים דתנן בפ' הניזקין (גיטין ד' נב:) המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור והא נמי בשוגג הוא ובשלמא לחזקיה

דאמר התם (דף נג.) אחד שוגג ואחד מזיד חייב ומה טעם אמרו

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

ואין מחזירין לחובה מְחזירין לזכות זכות

גרידתא ואין מחזירין לחובה לזכות שהיא

חובה חובתיה דמאן הא לא קשיא חובתיה

דגואל הדם משום חובתיה דגואל הדם

קמליגן ליה להאי ועוד מאי בין בין קשיא רבינא אמר כגון ¢שהיה לו בידו משכון

ונטלו ממנו טימא את הטהור דאגעי ביה

שרץ מיהר את הממא שעירבן בין פירותיו:

דיני נפשות כו': ת"ר אמניין ליוצא מבית

דין חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות

מניין שמחזירין אותו ת"ל ינקי אל תהרג

ומניין ליוצא מב"ד זכאי ואמר אחד יש לי

ללמד עליו חובה מניין שאין מחזירין אותו

ת"ל יצדיק אל תהרג א"ר שימי בר אשי

יוחילופא למסית דכתיב ילא תחמול ולא

תכסה עליו רב כהנא מתני ימכי הרג

תהרגנו בעא מניה רבי זירא מרב ששת

יחייבי גליות י (מניין) אתיא ירוצה זרוצה יחייבי גליות יום מניין

יחייבי מלקיות יי(מניין) ייאתיא ירשע ירשע

יתניא נמי הכי חייבי גליות מניין אתיא רוצח

רוצח חייבי מלקות מניין "אתיא רשע רשע:

ואין מחזירין לחובה: אמר ר' חייא בר אבא

אמר רבי יוחנן יוהוא שמעה בדבר שאין

הצדוקין מודין בו אבל מעה בדבר שהצדוקין

מודין בו זיל קרי בי רב הוא בעא מיניה

רבי חייא בר אבא מרבי יוחנן מעה בנואף

ונואפת מהו א"ל ייאדמוקדך יקיד זיל קוץ

קרך וצלי איתמר נמי א"ר אמי א"ר יוחנן

מעה בנואף חוזר אלא היכי דמי אין חוזרין

א"ר אבהו אמר רבי יוחנן יכגון שמעה שלא כדרכה: דיני ממונות הכל כו': הכל

יואפילו עדים נימא מתניתין ר' יוםי ברבי

יהודה היא ולא רבנן דתניא יועד אחד לא

יענה בנפש "בין לזכות בין לחובה ר' יוםי בר'

יהודה אומר עונה לזכות ואין עונה לחובה

אמר רב פפא "באחד מן התלמידים ודברי הכל

בשוגג פטור כדי שיודיעו וגבי חכם בעל הוראה אין לפטור מטעם כדי שיודיעו דכי נמי מחייבת ליה מודע ליה אלא לר' יוחנן דאמר דבר תורה אחד שוגג ואחד מזיד פטור ומה טעם אמרו במזיד חייב שלא יהיה כל אחד ואחד מטמא טהרותיו של חבירו ואומר פטור אני הכא לא שייך לחייב מהאי טעמא מיהו למאי דמוקי במסקנא שנטל ונתן ביד יש לחייב כמו מזיד דלמה לו לאדם ליטול וליתן ביד אבל למאי דסבירא ליה מעיקרא שעירבן בעה"ב קשה וי"ל דמכל מקום חשיב כמו מזיד שהיה לו לחכם לדקדק בהוראתו ולידע שבעה"ב יערב: אֹתְלֹא רשע רשע תניא נמי הכי.

תימה תקשה לרבא מבריי׳ דהכת דקאמר בפרק קמת (דף י) דמלקות תחת מיתה עומדת ולית ליה ג"ש דרשע וכן בפרק קמא דמכות (דף ה.) גבי משלשין בממון ואין משלשין במכות אביי אמר אתיא רשע רשע ורבא אמר בעינן כאשר זמס וליכא ועוד אטו סתמא דהש"ס בפ"ק דמכות (שם:) כאביי גבי אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין ואמר חייבי מלקות מניין אתיא רשע רשע ויש לומר דרבה חית ליה ג"ש חלה דלהנך מילי קאמר דלא לריך מיהו קשה דבפ׳ אלו נערות (כתובות דף לה. ושם) גבי חייבי מלקות שוגגין דפטורין מן ממון קאמר אביי אחיא רשע רשע ורבא אמר אחיא מכה מכה ולרבי יוחנן קשה נמי אמאי מחייב חייבי מלקות שוגגין בתשלומין ולא יליף ג"ש דרשע ועוד בההוא פירקא (דף לו.) קאמר והא מהכא נפקא מהתם נפקא כדי רשעתו ומסיק חדא במיתה וממון וחדא במלקות וממון והשתא במלקות וממון למ"ל קרא תיפוק ליה מג"ש דרשע רשע ויש לומר דרבא ורבי יוחנן לא דרשי התם גזירה שוה דרשע משום דלח

הוי בגוף המלקות אלא לפטור ממון דבהדי מלקות וקרא דרשע בגוף המלקות כחיב והיה אם בן הכות הרשע והא דדריש רבא מכה מכה משום דגבי תשלומים כחיב מכה נפש בהמה ישלמנה אבל אביי דריש ג"ש דרשע רשע בכל מקום וסוגין דההוא פירקין גבי כדי רשעתו אליבא דרבא אתיא דלאביי למלקות ולממון לא לריך קרא דאתיא ג"ש דרשע רשע ומוקי חדא למיתה ומלקות כר"מ: מעה בנואף ונואפת מהו. פירש הקונטרס דבנואף ליכא טעות לזכות ותימה דהא איכא מילי טובא כי ההיא דפליגי

בשילהי פ"ק דמכות (דף ז.) אי אמרינן במנאפין עד שיראו דרך מנאפין או עד שיראו כמכחול בשפופרת או חבר בעי התראה או שיתיר עלמו למיתה או שיהיו שני עדיו מתרין בו וי"ל דמבעיא ליה אם יש בנואף ונואפת דבר שאין הלדוקין מודין בו וקאמר רבי יוחנן אדמוקדך יקיד קון כו׳ בעוד שאתה עוסק בשמועתך

שאמרתי לך שיש חילוק בין דבר שלדוקין מודין בו לדבר שאין לדוקין מודין בו חן לב להבין מה הן מודין ומה אין הם מודין ועתה מפרש הש"ס ה"ד דבר שאין הנדוקין מודין בו: שביעה שלא כדרכה. פ"ה דלא מפרש חיובא בהדיא דילפיגן ממשכבי אשה שחי משכבות באשה ואין הלדוקין מודין וקשה דבדבר זה מודין כדמוכת בפ״ק דהוריות (דף ד.) דאמר שמואל אין ב״ד חייבין עד שיורו בדבר שאין הלדוקין מודין בו ומסיק בגמ' דאמרי' (שלא) בכדרכה וכו' ופריך והא משכבי אשה כמיב ופי' דהלדוקין מודין בו וי"ל דהכא מיירי בהעראה דאמר בכדרכה אפי' בהעראה אסור שלא כדרכה בגמר ביאה אסור העראה שריא אע"ג דפריך המם אההיא שינויא מכל מקום לפי המסקנא דהתם איתוקם ההיא שינויא שפיר: אחד מן התלמידים. תימה הא אמר בספ"ק (דף יו.) דאי אמר איני יודע והדר אמר

זכום גרידסא. שהיא זכות לו ואינה חובה לבעל דינו כגון חלול שבת או אשת איש: ואין מחזירין לחובה לוכות שהיא חובה. דהא לחובה ממש לא מלית לפרושא דהא בדיני ממונות נמי ליתא: חובחיה דגואל הדם. שקשה בעיניו שזה נילול: בין בין. קתני

ברישא בין לזכות בין לחובה אלמא תרתי מילי קתני וליכא לפרושה לוכות שהיא חובה: רבינא. מהדר לאוקומי לתירוליה דרב חסדאש דמתני׳ כשלא נשא ונתן ביד ודן את הדין כשנשה ונתן ביד ודקשיה לך זיכה חת החייב מאי נשא ונתן ביד איכא כגון שהיה לו משכון לתובע מן הנתבע חיכה הדיין את הלוה ואמר לו פטור אתה ונטל המשכון מיד המלוה והחזירו ללוה: טימא את הטהור. נמי משכחת לה כשנשה ונתן ביד דנגע (ה) בהו שרץ כשבא לישאל לפניו על דבר הספק דנולד לו בטהרותיו ואמר לו הדיין טמאות הן ונטל שרץ והשליך עליהם שלא יהא עוד ספק והן לא היו אלא טהורות: טיהר את הטמא. ונטלו הדיין עלמו ועירבו עם שחר פירות של נשחל ונמצא שטעה והרי הכל טמא: נקי. משמע מן החטא ואע"פ שנתחייב בדין: לדיק. משמע שנלטדק בדין ואע"פ שאינו נקי: חייבי גלום מאי. מי הוו כדיני נפשות אי לא: כתיב בחייבי מיתות (במדבר לה) יומת הרולח וכתיב בחייבי גלות (שם) לנום שמה רולח: רשע רשע. כתיב בדיני נפשות (שם) אשר הוא רשע למות וכתיב בחייבי מלקות (דברים כה) והיה חם בן הכות הרשע: סניה נמי הכי. בתוספתא תניא גבי הא מילתא דמחזירין לזכות: דבר שחין הלדוקין מודין בו. שאין טעותו מפורש בתורה בהדיא אלא במשנה או בדברי האמוראים: זיל קרי בי רב הוא. תינוקות של בית רבן יודעין שחינו כלום והדר: טעה בנוחף ונוחפת כי. זיכה מהן י) מי אמרינן מהדרינן ליה לחובה דבשלמה ברולה היכה למיטעי במילי טובא דלא מיפרשי בהדיא כגון

באומרי אבן שהרגו בה לא היה בה

כדי מיתה או במותרה מפי ההרוג ולא

מאי מפי עדים או באומר הוא היה רודפני ויכול להליל באחד מאבריו ולא הליל אלא הרגו אבל בנואף ונואפת ליכא טעותא לזכותא: עד דמוקדך יקיד קוץ קרך וללי. בעוד שהאש דולקת קלון דלועין שלך וללה אותן. כלומר בעוד אין מחזירין לחובה ועריות נמי במשמע: כגון שטעה. הדיין וזיכה לה (לקמן נד.) ממשכבי אשה [ויקרא כ] שני משכבות ואין הלדוקין מודין בו:

שאתה עוסק בשמעתך תן לב להבין ולהוסיף לקח הרי שמעת ממני טעה בדבר שהלדוקין מודין בו חוזר והאי דבר שהלדוקין מודין בו הוא: אנא היכי דמי אין חוזרין. דקתני מתניתין סתם דיני נפשות בנואף ונואפת שלא כדרכה דלא מפרש חיוביה בהדיא דרבנן ילפי הכל ואפילו עדים. שהעידו עליו יכולין ללמד עליו ראיות של זכות: אמר רב פפח. הכל דמתניתין לאיתויי תלמידים היושבין שורות לפני הדיינין קאמר דמלמדין זכות ואין מלמדין חובה ודברי הכל: ורבנו

תורה אור השלם מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנְמִי וְצִדִּיק אַל תַּהָרֹג כִּי לא אַצְדִּיק רְשָׁע: שמות כג ז

2. לא חארה לו ולא תִּשְׁמֵע אֵלְיוֹ וְלֹא תָחוֹס עִינְךְּ עָלְיוֹ וְלֹא תַחְמֹל לא תבַסֶּה עָלָיו:

.3 כי הרג תהרגנו ידו תִּהְיָה בּוֹ בְּרִאשׁוֹנְה תִּהְיָה בּוֹ בְרִאשׁוֹנְה לָהָמִיתוֹ וְיֵד בְּל הָעֶם בָּאַחֲרֹנָה: דברים יג י בַּיִרְיָה דְּרָה. 4. וְהַקְּרִיתֶם לֶכֶם עָרִים עֲרֵי מִקְלֶט תִּהְיֶינָה לֶכֶם נס שמה רצח מכה נפש בשגגה: ..ּ וְאָם בִּכְלִי בַרְזֶל הִכְּהוּ יימת רצח הוא מות יומת במדבר לה טז ָהרצח: יָוּ בַּנִיּג במובו לוז טו 6. וְהָיֶה אָם בִּן הַכּּוֹת הָרְשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט יָּהְ דְּכֵּר לְּפָנְיוֹ בְּדֵי רִשְׁעְתוּ וְהַכָּהוּ לְפָנָיוֹ בְּדֵי רִשְׁעְתוּ בְּמִסְפָּר: דברים כה ב 7. וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רצח אָשֶׁר הוּא רְשָּׁע לְמוּת כִּי מוֹת יוּמֶת:

. במדבר לה לא 8. כָּל מַבֵּה נֶפֶשׁ לְפִי עִדִים יִרְצַחְ אֶת הָרֹצֵחַ ָּועֵד אֶחָד לֹא יַעֵנֶה בְּנֵפֵ*שׁ* רמדרר לה ל

הגהות הב"ח (h) רש"י ד"ה טימא וכו׳

ומן ביד דאגע בהו: (ב) ד"ה טעה בטאף וטאפת מהו זיכה מי : אמרינן

מוסף רש"י

שהיה לו בידו משכון. למלוה וזה פטר את הלוה נטל את המשכון והחזירו לוה (בכורות כח:). דאגעי ביה שרץ. הביאו טהרות לפניו לישאל עליהן ואמר טמאות הן ונטל שרץ אחד ינגע בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן ויעמדו דבריו שם). שעירבן בין פירותיו. שהכיא טהרות לפניו לישאל עליהן ואמר טהורות ונטלן הוא עלמו ועירבן עם פירותיו של נשאל, לסוף אמר חכם מומחה טמאות הן וטימאו את השאר שנמערכו כהן (שם). ת"ל נקי אל תהרג. וזה אע"פ שאינו תהרג. ווה מעיפ מחים לדיק, שלא נלטדק בצ"ד, מכל מקום נקי הוא מדין מיחה, שהרי יש לך לזכותו (שמות כג זו. ת"ל צדיק אחרב. ווה לדיק הוא שנלטדק בב"ד (שם). למסית. המסית חבירו

שו א מיי' פ"יי מהלי סנהדרין הלכה ח ופי"א שם הלי א והלי ח סמג עשין נח:

מז ב מיי שם פייא הלכה ה סמג שם: יז ג ד מיי שם הלי ד: יח ה ו מייי שם פ״י הלכה :บ

מ ז מיי׳ שם פי״א הלכה

הלכה ח: ב ח מיי׳ פ״ה מהלי קנהדרין הל' ח: סנהדרין הל' ח: בא ט מייי פ"י מהל' סנהדרין הל' ח:

רבינו חננאל

ואין מחזירין לחובה חובתו דמאן הא היכי משכחת לה ואמרינן הא נמי משכחת לה זכות דרוצת וחורה לגואל הדת שכיון שאמרו לו פטור אתה נמצאו מחייבין . לגואל הדם אם יהרגנו לגואל הום אם להוגנו הריגה ואקשינן ומשום חובתו דגואל הדם אין . מחזירין בזמן שטעו אלא קטלינן להאי ועוד מתניתין בין לזכות בין לחובה קתני תרי בין בין מניין לך לימא מתניתין חדא קתני לזכות שהיא חובה ועלתה בקושיא. רבינא אמר זיכה את החייב נמי משכחת לה שנשא ונתן ביד כגון שהיה ביד המלוה משכון ואמר ללוה פטור אתה ונטל המשכון מיד המלוה ונחיי בהו שרץ. טיהר הטמא שעיררז עם פירוחיו. ומצא תוספתא. מכל אלה נתברר לדברי הכל כי מי שאינו מומחה שטעה בדבר משנה ולא נשא ונתן ביד חוזר והטועה בשיקול הדעת ונשא ונתן ביד מה שעשה עשוי ומשלם. ומומחה שאין מי שגדול ממנו מה שעשה עשוי ואין משלם ונמצאו ששה . שערים אחרים שצריכין שעוים אחוים שבויכין מחקר ויש בהן לפנים ולפני לפנים. לידע משפטיהן. ואלה הן טעה ונתן ביד ומומחה שנשא ונתן ביד וטעה בדבר משנה. ומומחה שטעה בדבר משנה ולא נשא ונתן . ביד ושאינו מומחה שטעה ונתן ביד. או שטעה בדבו משנה ונשא ונתן ביד או טעה בשיקול הדעת ונשא ונתן ביד כי חייבין . ופטורין וחזרה והעמדה ופטורץ וחווה והעמהה פוגעין זה בזה וצריכין להשים עיקרים לכללות שפוגעין זה בזה מי שיתברר דינן. אילו כולן דברי גאון זצ"ל הן: דיני נפשות מחזירין לזכות. ת"ר מניין ליצא מב"ד חייב ואחד אמר יש לי ללמד עליו זכות שמחזיריז אותו שנאמר ונקי וצדיק אל תהרוג. ומניין ליוצא זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו שהוא חייב מחזירין . שנאמר וצדיק אל תהרוג וחילופה במסית. ואין מחזירין לחובה. א״ר יוחנן

היכא 'אמרינן אם טעו ' טעמח (כמיכתיה) כח שמעינן כיה וכח יהח חכח כחחד מן התכמידים וי"ל דהתם בחומר טעמח כחובה והכח בחומר טעמח כזכות: היכא 'אמרינן אם טעו נפטרו החייב שאין מחזירין אותו לחייבו בשטעו בדבר שאין הצדוקין מודין בו כגון אם חמיו וכיוצא בהן דאתיין מדרשא. אבל טעו בדבר שהצדוקין מודין במחזורין. מאי טעמא זיל קרי בי רב הוא: בעא מיניה ר' חייא מר' יוחנן טעו בנואף ונואפת כגון שאמרו על הנואף הזהירה התורה שגאמר ואל אשה עמיתך לא תתן שכבתך. לנואפת לא הזהירה תורה מהו. א"ל אדמוקדך יקד קוץ קרך וצלי פ" עד שהאש יוקדת לצליית קרי ראה כמו שצולין אותן ורוץ חתוך ורוץ התוך במוחד במוחד לצליית רוץ ראה ולמוד. כך אם אינו יודע דין נואף ונואפת הא מקרא מלא מות יומת הנואף והנואפת. לך וילמד. ואסקי א"ר יוחנן טעו בנואף ונואפת מחזירין והיב מאין מחזירין באיים שלא כדרכה: דיני נפשות הכל מלמדין עליו לזכות ואין הכל מלמדין עליו חובה. ואתינן לאוקומה בעד ואליבא דר' יוסי דתני עד עונה לזכות ולא לחובה

טעמא (למילתיה) לא שמעינן ליה ולא יהא אלא כאחד מן התלמידים וי"ל דהתם באומר טעמא לחובה והכא באומר טעמא לזכות: